

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 281/2024-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľa a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED],

zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní o návrhu na odňatie a prikázanie veci z 28. decembra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **p r i j í m a** na ďalšie konanie v celom rozsahu.
2. Okresnému súdu Liptovský Mikuláš **u k l a d á**, aby sa v konaní sp. zn. 8T/53/2023 zdržal nariadovania a vykonávania úkonov trestného konania, a to až do právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky v tomto konaní.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom v záhlaví uvedeného všeobecného súdu v konaní o návrhu na odňatie a prikázanie veci z 28. decembra 2023 vedenom pod sp. zn. 5 Ndt 2/2024. Navrhuje, aby ústavný súd zrušil list najvyššieho súdu z 1. februára 2024 (ďalej len „napadnutý list“) a vec mu vrátil na ďalšie konanie, aby prikázal najvyššiemu súdu rozhodnúť o návrhu sťažovateľa a aby uložil odporcovi povinnosť nahradiť trovy konania. Napokon sťažovateľ navrhuje nariadiť dočasné opatrenie, ktorým uloží Okresnému súdu Liptovský Mikuláš, aby sa zdržal nariadovania a vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 8T/53/2023 do právoplatného rozhodnutia o ústavnej sťažnosti.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný pre obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, 3 písm. c) a d), ods. 4 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. j) a § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona. Na základe obžaloby podanej 9. augusta 2023 vedie okresný súd, pracovisko Ružomberok trestné konanie proti sťažovateľovi pod sp. zn. 8T/53/2023. Sťažovateľ podal návrh na odňatie svojej veci okresnému súdu a jej prikázanie inému súdu, ktorý doplnil podaním z 29. januára 2024. Najvyšší súd vybavil návrh sťažovateľa a jeho doplnenie napadnutým listom, ktorý bol doručený sťažovateľovi spolu s predvolaním na hlavné pojednávanie nariadené na 21. a 22. február 2024.

3. Najvyšší súd napadnutým listom vrátil okresnému súdu spis bez meritórneho rozhodnutia o návrhu sťažovateľa, keďže jeho podkladom je námietka zaujatosti, o ktorej sa nekoná (nebola vznesená bezodkladne a je založená na iných dôvodoch ako dôvodoch podľa § 31 Trestného poriadku). Vylúčenie všetkých sudcov súdu z vykonávania úkonov trestného konania patrí medzi dôležité dôvody na odňatie a prikázanie veci, rozhodujúca je existencia niektorého z dôvodov vylúčenia podľa § 31 Trestného poriadku, ktorý musí byť daný u všetkých sudcov príslušného súdu, a preto ak sa podľa § 32 ods. 6 Trestného poriadku o námietke zaujatosti vznesenej proti konkrétnym sudcom, ktorá je založená na iných dôvodoch ako dôvodoch podľa § 31 Trestného poriadku, nekoná, a teda takáto námietka nie je spôsobilá vyvolať konanie o vylúčení ani konkrétneho sudcu, o to viac nie je potrebné konať ani o návrhu na odňatie a prikázanie veci založenom len na takejto procesne neúčinnnej námietke zaujatosti smerujúcej proti všetkým sudcom príslušného súdu. Túto skutočnosť je nevyhnutné procesne zaznamenať, aby bolo zrejmé, že takýto návrh na odňatie a prikázanie veci nezostal nepovšimnutý. Ak v takejto situácii predloží príslušný súd návrh na odňatie a prikázanie veci najbližšie spoločne nadriadenému súdu, ten mu ho bez rozhodnutia vráti. Najvyšší súd odkazoval aj na uznesenie sp. zn. I. ÚS 547/2020 z 1. decembra 2020. V závere dodal, že návrh sťažovateľa bol podaný 29. decembra 2023, i keď obžaloba napadla súdu 9. augusta 2023, pričom z obsahu spisu je evidentné, že ide len o jednu z ďalších procesných obštrukcií sťažovateľa s cieľom oddialiť rozhodnutie o obžalobe.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Posúdenie návrhu sťažovateľa je arbitrárne, jeho vybavenie nespĺňa požiadavky na náležité zistenie skutkového stavu a uplatnenie všetkých do úvahy prichádzajúcich zásad trestného konania. Najvyšší súd skonštatoval, že ide o vznesenie námietky zaujatosti, hoci z návrhu sťažovateľa je nesporné, že nepodal návrh na odňatie a prikázanie veci na základe vznesenej námietky zaujatosti. Sťažovateľ vo svojom podaní jednoznačne skonštatoval, že neoznamuje a neuplatňuje okolnosti smerujúce k vylúčeniu akejkoľvek osoby z vykonávania úkonov trestného konania. Sťažovateľ uviedol, že osoba poškodeného neumožňuje vylúčiť, že vnímanie jeho osoby môže viesť k vedomému či nevedomému vplyvu tohto vnímania na trestné konanie.

5. Najvyšší súd o návrhu sťažovateľa rozhodol v nezákonnom zložení. Na napadnutom liste je ako vybavujúca osoba uvedená [REDAKOVANÉ], ktorá je podľa rozvrhu práce najvyššieho súdu zapisovateľkou súdneho oddelenia 5T. V závere listiny je ako osoba zodpovedajúca za správnosť vyhotovenia uvedená [REDAKOVANÉ], ktorá je podľa rozvrhu práce najvyššieho súdu zapisovateľkou súdneho oddelenia 2T. Na liste je uvedený aj text „*JUDr. Juraj Kliment, v. r.,*

predseda senátu“, a preto nie je celkom zrejmé, kto listinu vyhotovil. O návrhu sťažovateľa podľa § 23 Trestného poriadku mal rozhodnúť súd, v tomto prípade senát najvyššieho súdu, a nie predseda senátu. Došlo tak aj k porušeniu práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi.

6. Nerozhodnutím o návrhu sťažovateľa, nekonaním o ňom zákonným spôsobom sa navodil stav, keď ani takmer 2 mesiace od podania nie je o návrhu rozhodnuté. Došlo tak k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote.

7. Konštatovanie najvyššieho súdu o procesných obštrukciách sťažovateľ vníma ako zásah do práva na dôstojnosť, pričom ďalej približuje priebeh konania so záverom, že reálny podklad pre takýto záver nevyplýva. Nepodložené vyjadrenia najvyššieho súdu sa už prejavili v hodnotiacich úsudkoch okresného súdu, ako aj Krajského súdu v Žiline, ktorý zamietol sťažnosť proti uzneseniu o nevylúčení sudkyne JUDr. Miriam Penjakovej.

8. Návrh na vydanie dočasného opatrenia sťažovateľ odôvodnil tým, že z § 23 ods. 2 Trestného poriadku (správne § 23 ods. 3 Trestného poriadku, pozn.) nevyplýva možnosť súdu, ktorému strana navrhla odňať vec, nariadovať ďalšie úkony trestného konania. Po podaní návrhu na odňatie veci súd nie je oprávnený vykonávať ďalšie úkony trestného konania okrem úkonu, ktorý bol nariadený pred podaním takéhoto návrhu. Napriek tomu okresný súd nariadil termíny hlavného pojednávania vo februári 2024, hlavné pojednávanie 21. apríla 2024 sa uskutočnilo, nariadený je termín na 30. apríl 2024. Uvedeným postupom sťažovateľovi hrozí ujma v podobe povinnosti podrobovať sa úkonom trestného konania bez toho, aby boli spôsobilé byť podkladom na rozhodnutie o jeho vine.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a popri zisťovaní, či obsahuje zákonom požadované náležitosti, skúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

10. Ústavný súd zistil, že sú splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady na prijatie ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu, pričom otázku opodstatnenosti tvrdení v nej obsiahnutých bude potrebné posúdiť v konaní vo veci samej, a preto ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

IV.

Prerokovanie návrhu na vydanie dočasného opatrenia

11. Podľa § 130 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na návrh sťažovateľa rozhodnúť o dočasnom opatrení, ak to nie je v rozpore s verejným záujmom a ak by výkon napadnutého rozhodnutia znamenal pre sťažovateľa väčšiu ujmu, než aká môže vzniknúť iným osobám.

12. Dočasným opatrením možno v zásade uložiť akékoľvek obmedzenie, ak to je potrebné na zachovanie existujúceho stavu a zabránenie závažnejším následkom. Ustanovenie predpokladá

určitý test primeranosti medzi následkami, ktoré hrozia tým, že sa dočasné opatrenie nevydá, a následkami, ktoré sú spojené s dočasným opatrením.

13. V okolnostiach prípadu ústavný súd konštatuje, že napadnutý postup najvyššieho súdu nevyvolal účinky zamýšľané sťažovateľom v podobe rozhodnutia o odňatí trestnej veci sťažovateľa okresnému súdu a jej prikázaní Mestskému súdu Košice. Proti sťažovateľovi ďalej prebieha trestné konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 8T/53/2023, pričom sťažovateľ upriamuje pozornosť na nariadovanie termínov hlavného pojednávania.

14. Sťažovateľ namieta aj nesúlad nasledujúceho postupu okresného súdu s § 23 ods. 3 Trestného poriadku a so základným právom sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na konanie zákonom ustanoveným postupom a na spravodlivé súdne konanie. Tvrdí, že ak sa dôvody na odňatie veci uvedené v návrhu sťažovateľa ukážu ako dôležité, potom úkony okresného súdu vykonané až do rozhodnutia najvyššieho súdu nebudú môcť byť použité ako podklad na rozhodnutie vo veci samej. Takýto postup v trestnom konaní znamená pre sťažovateľa hrozbu ujmy spočívajúcej v tom, že sa bude musieť týmto úkonom trestného konania podrobovať bez toho, aby boli spôsobilé byť podkladom na rozhodnutie o jeho vine alebo nevine. Sťažovateľovi hrozí aj ujma spočívajúca v možnosti, že okresný súd rozhodne v jeho trestnej veci o jeho vine alebo nevine, a to ešte pred tým, než by bolo zákonným spôsobom rešpektujúcim jeho základné práva rozhodnuté o jeho návrhu na odňatie a prikázanie veci.

15. Pri sťažovateľom uvedenej hroziacej ujme existuje podľa názoru ústavného súdu tiež alternatíva, že by najvyšší súd sťažovateľom požadovaným rozhodnutím nedospel k záveru o dôvodnosti návrhu sťažovateľa, a teda k uplatneniu výnimky z práva na zákonného sudcu (resp. zákazu jeho odňatia). Sťažovateľ neuvádza, či aj pri tejto alternatíve úkony okresného súdu vykonané do rozhodnutia najvyššieho súdu nebudú môcť byť použité ako podklad na rozhodnutie vo veci samej. Odpoveď na túto otázku ponecháva ústavný súd všeobecným súdom, hroziaci následok sa však pri tejto alternatíve javí byť menej závažný ako pri alternatíve uvedenej sťažovateľom.

16. Ústavný súd zistil, že už bolo začaté hlavné pojednávanie vo veci a boli vykonané viaceré úkony (napr. výsluchy svedkov) a zároveň je na jún 2024 nariadený termín pojednávania.

17. Prijatím ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie ústavný súd deklaruje potrebu podrobiť napadnutý postup najvyššieho súdu ústavnej kontrole z hľadiska možného porušenia práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Bez ohľadu na výsledok meritórneho rozhodnutia ústavného súdu je v záujme sťažovateľa, aby o jeho trestnej veci rozhodoval zákonný sudca, a to aj v prípade konania o návrhu sťažovateľa (ktorým sa mal domáhať svojho práva zákonom ustanoveným postupom na najvyššom súde, pozn.), ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej.

18. Majúc na zreteli ujmu, ktorá by sťažovateľovi mohla vzniknúť tým, že jeho trestná vec bola odňatá jeho zákonnému sudcovi, resp. že bol arbitrárne posúdený návrh sťažovateľa, ústavný súd dospel k záveru, že najvhodnejším prostriedkom na zaistenie reálneho a žiadaného efektu na už prebiehajúce hlavné pojednávanie v sťažovateľovej trestnej veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 8T/53/2023 je práve vydanie dočasného opatrenia proti tomuto okresnému súdu.

19. Inštitút dočasného opatrenia poskytuje ústavnému súdu určitý priestor, aby jeho obsah čo najlepšie zodpovedal účelu s ohľadom na špecifické okolnosti jednotlivých prípadov. Práve flexibilita obsahu dočasného opatrenia umožňuje uložiť aj inému orgánu verejnej moci (v tomto prípade okresnému súdu) než tomu, ktorý podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva (najvyšší súd), povinnosť dočasne sa zdržať vydania meritórneho rozhodnutia alebo uznesenia, ktorým sa konanie končí (m. m. I. ÚS 34/2020).

20. Na základe dočasného opatrenia je okresnému súdu uložená povinnosť zdržať sa vykonávania procesných úkonov v prebiehajúcom konaní sp. zn. 8T/53/2023, najmä vydania rozsudku vo veci samej alebo rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, kým ústavný súd právoplatne nerozhodne o ústavnej sťažnosti sťažovateľa. Dočasné opatrenie je zásahom do plynulosti konania okresného súdu, konkrétne do uskutočňovania hlavného pojednávania, môže tak priniesť oddialenie rozhodnutia o podanej obžalobe a dotknúť sa očakávaní strán trestného konania (s výnimkou sťažovateľa, ktorý takýto postup navrhuje, pozn.). Navrhované dočasné opatrenie však nie je v rozpore s dôležitým verejným záujmom (v tomto prípade determinovaným primárne účelom trestného konania vyjadreným v § 1 Trestného poriadku) a jeho uložením bude zabezpečené, aby v prebiehajúcom konaní pred okresným súdom neboli vykonávané úkony smerujúce k vydaniu rozhodnutia vo veci samej. To predstavuje menej závažný následok ako prípadné vyhlásenie doterajších výsledkov dokazovania na hlavnom pojednávaní za nepoužiteľné.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júna 2024

Libor Duľa
predseda senátu